

אלהות הרבה אוו להם. פי זה משה האיש. כמין דמות משה הראה להם השטן שנושאים אותו באויר רקיע השמים. אשר העלנו מארץ מצרים. והיה מורה לנו הדרך אשר נעלה בה. עתה, צריכין אנו לאלהות אשר ילכו לפנינו.

(ב) ויאמר אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנותיכם והביאו אלי:

כ"א - באזני נשיכם. אמר אהרן בלבבו: הנשים והילדים חסים בתכשיטיהן הן, שמא יתעכב הדבר וכתוף כף יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל עצמן. פרקו. לשון צווי מגזרת 'פרק' לזיחיד, כמו 'ברכו' מגזרת 'ברך'.

(ג) ויתפרקו פלהעם את-נזמי הזהב אשר באזניהם וביאו אל-אהרן:

כ"ב - ויתפרקו. לשון פריקת משא, כשנטלום מאזניהם, נמצאו הם מפרקים מנזמיהם, די שקריי"ר בלע"ז. את נזמי. כמו מנזמי, כמו (לעיל ט): "כצאתי את העיר", מן העיר.

(ד) ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים:

כ"ג - ויצר אתו בחרט. יש לתרגמו בשני פנים, האחד: ויצר לשון קשירה, בחרט - לשון סודר, כמו

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

אותו, שאף כאן משמעו 'הסירו את נזמיהם מעליהם'. והוא בא כאן בלשון 'התפעל' החוזר ומוסב על עצמם: עשו עצמם למפורקים, שבשנטלום מאזניהם, נמצאו הם מפורקים מנזמיהם. די שקריי"ר בלע"ז: את נזמי. פירושו כמו: ויתפרקו מנזמי' [שהרי 'ויתפרקו' הוא בנין התפעל, שאינו משמש כפועל יוצא, שכן כל עיקרו של 'התפעל' הוא 'פעל את עצמו', ולעולם אינו מתחבר עם 'את' נוסף אחריו]. ומצינו עוד במקרא שתיבת 'את' תשמש במקום האות מ"ם, כמו: 'כצאתי את העיר' (לעיל ט, כט), 'שפירושו: בצאתי מן העיר' [דברי משה אל פרעה במפת כרד: ביצאתי מן העיר אֶתְפַּלֵּל עֲלֶיךָ] (יהי: תורה ד

(ד) ויצר אתו בחרט. מקרא זה יש מקום לתרגמו ולפרשו בשני פנים: האופן האחד: 'ויצר' - לשון קשירה,

שמא מחמת זה יתעכב הדבר עד שיפצירו בנשיהם ובניהם למסור את התכשיטים, ובתוף כף יבא משה. ואולם הם לא המתינו, ופרקו הגברים מעל עצמן את תכשיטיהם, כמו שנאמר להלן (פסוק א) 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם' (תנחומא (מ"א): פרקו. תיבה זו עשויה להתפרש בשני אופנים; יש שהיא באה בציווי לעתיד ובלשון נוכח [פרקו נא אתם, ובלשון יחיד 'פרק נא אתה'], ויש שהיא באה כסיפור דברים בעבר ובלשון נסתר [הם פרקו, ובלשון יחיד 'הוא פרק']. כאן משמשת התיבה בלשון ציווי לרבים, מגזרת 'פרק' שהוא ציווי לזיחיד, ומשקל התיבה הוא כמו 'ברכו' שהוא ציווי לרבים, מגזרת 'ברך' שהוא ציווי לזיחיד (לשון: תורה ג (ג) ויתפרקו וגו'. לשון פריקת משא - שמשמעו: 'הסרת משא מעל הנושא

כי זה משה האיש. לשון 'זה' מורה על דבר שמורים עליו באצבע. מכאן דרשו חכמים: כמין דמות משה הראה להם השטן לישראל, שנושאים אותו באויר רקיע השמים, בכדי להטעותם כאילו מת, והיו אומרים 'זה משה האיש' (שבת פט.) (רא"ם): אשר העלנו מארץ מצרים. לא כדי לספר בשבח משה אמרו פן, אלא בלשון טענה ותרעומת, וכלומר: עד עכשיו היה עמנו משה שהעלנו ממצרים, והיה מורה לנו הדרך אשר נעלה בה, עתה שאין משה נמצא עוד עמנו, צריכין אנו לאלוהות אשר ילכו לפנינו (ג"א): תורה ב

(ב) באזני נשיכם בניכם ובנותיכם. לא לחינם הורה להם אהרן מהיכן וביאו את הזהב, אלא כף אמר אהרן בלבבו: הנשים והילדים חסים בתכשיטיהן ולא יתרצו מהרה למסרם ולשרפם באש, וכיון שכה,